

**MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMINDA BİREYSEL
ÇALGI (KEMAN) DERS İÇERİĞİNDE YER ALAN DİZİ
ÇALIŞMALARININ ÖĞRENCİNİN GELİŞİMİNE KATKISI
ÜZERİNE EĞİTİMCİ GÖRÜŞLERİ**

Ayşegül Uçar

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşulu ile tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ayşegül
Soyadı : Uçar
Bölümü : Müzik Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Bireysel Çalgı (Keman) Ders İçeriğinde Yer Alan Dizi Çalışmalarının Öğrencinin Gelişimine Katkısı Üzerine Eğitimci Görüşleri
İngilizce Adı : Assesment Of Educators On The Student Progress Due To The Musical Scales That İs İn The Scope Of The Undergraduate Program Of Music Education Curriculum On İndividual Instruments (Violin)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Adı Soyadı: Ayşegül UÇAR

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ayşegül UÇAR tarafından hazırlanan “Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Bireysel Çalgı (Keman) Ders İçeriğinde Yer Alan Dizi Çalışmalarının Öğrencinin Gelişimine Katkısı Üzerine Eğitimci Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Gamze Elif TANINMIŞ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Erdal TUĞCULAR

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Kaan YÜKSEL

Devlet Konservatuarı, Başkent Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez yazım sürecimde bana yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Gamze Elif TANINMIŞ'a saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Tezimin her sürecinde büyük emeği olan, yardımlarını esirgemeyen Gizem Gül KÜREKÇİ, Göksu CENGİZ, Pınar YÜKSEK ve Hande GAZEY'e katkıları için teşekkür ederim. Her koşulda yanımda olan ve destekleyen Can GÖNÜLALAN'a teşekkür ederim. Bütün hayatımda olduğu gibi eğitim sürecimde de yanımda olan canım annem Filiz UÇAR ve canım ablam Ezgi UÇAR'a sabırları ve katkıları için teşekkür ederim. Hayatım boyunca beni destekleyen, yanımda olan canım babama bana kattığı ve öğrettiği her şey için çok teşekkür ederim.

**MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMINDA BİREYSEL
ÇALGI (KEMAN) DERS İÇERİĞİNDE YER ALAN DİZİ
ÇALIŞMALARININ ÖĞRENCİNİN GELİŞİMİNE KATKISI
ÜZERİNE EĞİTİMCİ GÖRÜŞLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Ayşegül Uçar
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2021

ÖZ

Bu araştırma, Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programlarında bireysel çalgı eğitimi (keman) ders içeriğinde yer alan dizi çalışmalarının önemini ve dizi çalışmalarının öğrencinin gelişimine etkisine üzerine keman eğitimcilerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma amaç, izlenen yöntem ve uygulanan işlem ile toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmaya ilişkin olarak taranan yurtiçi ve yurtdışı kaynaklarda, dizi çalışmalarının keman eğitiminde önemli bir yeri olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye’de Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersi öğretim elemanları, örneklemini ise 2019-2020 eğitim öğretim yılında bu kurumlarda görev yapan ve bireysel çalgı (keman) dersini yürüten 52 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket 15 sorudan oluşmaktadır. Sorulardan dördü demografik, yedisi tek yanıtı çoktan seçmeli, ikisi çoktan seçmeli, biri sıralama ve son olarak da 5’li likert tipi ölçek olarak belirlenmiştir. Bu sorular Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Bireysel Çalgı (Keman) ders içerikleri incelenerek ve uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Covid-19 salgını nedeniyle öğretim elemanlarına elektronik anket gönderilmiştir. Anketten elde edilen verilen SPSS 21.0 paket programlarıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretim elemanlarının dizi çalışmalarına derslerinde yer verdikleri, büyük bir çoğunluğun 1. yarıyıl da dizi çalışmalarına başladığı, keman ders süresinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yetersiz olduğu, dizi çalışmaları sırasında çeşitli yöntemlerin, farklı yay tekniklerinin ve farklı kaynak kitapların kullanıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Dizi çalışmalarına ayrılan sürenin öğrencinin gelişimi

üzerindeki etkisine ilişkin yapılan analizde anlamlı bir farka ulaşamamıştır. Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu dizi çalışmalarının; öğrencinin yay gelişimi, müziksel işitme gelişimi, tuşe hakimiyeti, konum geçişleri, ajilite, belirli bir tempo içerisinde kalarak seslendirme konusunda her zaman katkı sağladığını düşünmektedir. Yine öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu dizi çalışmalarının, etüt ve eserleri seslendirirken öğrencinin bir bütünlük içerisinde çalmasına, birlikte seslendirmede uyum sağlamasına ve öğrencilerin çalgı performansına çoğunlukla olumlu etki sağladığını düşünmektedir. Sonuç olarak, keman öğrencilerinin günlük çalışmalarının en az 20 dakikasını dizi çalışmalarına ayırması, bireysel çalgı eğitimi ders süresinin dizi çalışmalarına yeteri zamanın ayrılması için artırılması, müzik öğretmenliği programına öğrenci hazırlayan her kurumun başlangıçtan itibaren dizi çalışma disiplini oluşturabilmesi için bu çalışmalara ağırlık vermesi ve Türkiye’de tonal ve makamsal dizi metot eksikliğinin giderilmesi için yeni çalışmalar yapılması gerekli görülmektedir. Bu araştırmanın diğer yaylı çalgılar her birinde uygulanmasında yarar olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Keman eğitimi, dizi çalışması, müzik öğretmenliği
Sayfa Adedi : LI-51
Danışman : Doç. Dr. Gamze Elif TANINMIŞ

**ASSESSMENT OF EDUCATORS ON THE STUDENT PROGRESS DUE
TO THE MUSICAL SCALES THAT IS IN THE SCOPE OF THE
UNDERGRADUATE PROGRAM OF MUSIC EDUCATION
CURRICULUM ON INDIVIDUAL INSTRUMENTS (VIOLIN)
(M.S. Thesis)**

**Ayşegül Uçar
GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES**

August, 2021

ABSTRACT

In this research it was aimed to determine the significance of the musical scale studies which is included in the curriculum of musical education undergraduate program and violin educators' views on the effect of musical scale studies on the development of students. The research is using the descriptive analysis research method by the purpose of the research, followed method, model of the research, and the qualification of the gathered data. It was determined that musical scale studies have an important place in violin education in the domestic and international sources analyzed for the research. Target population on the stud consists of individual instrument education (violin) lecturers in the Departments of Music Education in Turkey, and the sample consists of 52 instructors working in these institutions and conducting individual instrument (violin) lessons in the 2019-2020 academic year. Questionnaire technique including 15 questions 4 of which are demographic, seven of which are one answer multiple choice type questions, one of which is ranking, two of which are multiple choice type questions and last but not least 5 point likert scale was used for data gathering method. These questions were prepared by examining the individual instrument (violin) curriculum of the Musical Education Undergraduate Programmes and taking expert opinion. Due to the Covid-19 outbreak, an electronic questionnaire was sent to the instructors. The outcomes were analyzed by the SPSS 21.0 package programme for the conducted research. According to the results of the research, it was obtained that the instructors included the scale studies in their curriculum, the vast majority started to study the musical scales in the first semester, the violin lesson time was insufficient in terms of musical scale studies, various methods, different bow techniques and different resource books were used during the musical scale studies.

Moreover, no significant difference was found in the analysis of the time allocated to the musical scale studies and the effect on students' violin performance. The majority of the educators who contributed the research and filled the questionnaire given about the development of the student; thinks that the musical sales always contribute to the development of bow, musical hearing, touch control, position transitions, agility, and vocalization by staying within a certain tempo. Again, the majority of the educators think that the series studies have a positive effect on the students' playing in integrity while performing the etudes and works, their harmony in the vocalizations, and the instrument performance of the students. As a result, it is considered necessary for violin students to spend at least 20 minutes on musical scale studies during their daily studies, to increase the individual instrument training course time in order to allocate enough time for musical scale studies, and to carry out new studies in order to eliminate the lack of method in musical scale studies in Turkey. Also, every institution that prepares students for the music teaching program should focus on these studies in order to establish the working principle of the musical scale studies from the beginning. It is thought that it would be beneficial to apply this research on each of the string instruments.

Key Words : Violin education, musical scales, music teaching
Page Number : LI- 51
Advisor : Doç. Dr. Gamze Elif TANINMIŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi.....	6
1.2. Alt Problemler	6
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Varsayımlar	7
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.7. Tanımlar.....	8
BÖLÜM II	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1. Dizi Çalışmaları.....	11

2.2. Dizi Çalışma Yöntemleri	12
2.2.1. Ünison Dizi Çalışmaları	12
2.2.2. Kromatik Dizi Çalışmaları	13
2.2.3. Üçlü Çift Ses Dizi Çalışmaları	13
2.2.4. Altılı Çift Ses Dizi Çalışmaları	14
2.2.5. Kırık Üçlü Dizi Çalışmaları	15
2.2.6. Oktav Dizi Çalışmaları	15
2.2.7. Dokuzlu Dizi Çalışmaları	16
2.2.8. Onlu Çift Ses Dizi Çalışmaları	16
2.2.9. Flajole Dizi Çalışmaları	17
2.3. Eğitim Programı ve Müzik Öğretmenliği Lisans Eğitim Programı	18
2.3.1. Bireysel Çalgı Eğitimi 1	20
2.3.2. Bireysel Çalgı Eğitimi 2	20
2.3.3. Bireysel Çalgı Eğitimi 3	20
2.3.4. Bireysel Çalgı Eğitimi 4	20
2.3.5. Bireysel Çalgı Eğitimi 5	21
2.3.6. Bireysel Çalgı Eğitimi 6	21
2.3.7. Bireysel Çalgı Eğitimi 7	21
BÖLÜM III	22
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
BÖLÜM IV	25
YÖNTEM	25
4.1. Araştırmanın Modeli	25
4.2. Evren ve Örneklem	25
4.3. Verilerin Toplanması	28
BÖLÜM V	29

BULGULAR VE YORUM.....	29
5.1.Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	29
5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	31
5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	33
5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	36
BÖLÜM VI.....	38
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	38
6.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	38
6.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar	39
6.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Sonuçlar	39
6.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Sonuçlar	39
6.5. Öneriler	40
KAYNAKLAR	41
EKLER.....	46
Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Bireysel Çalgı (Keman) Ders İçeriğinde Yer Alan Dizi Çalışmalarının Öğrencinin Gelişimine Katkısı Üzerine Eğitimci Görüşleri Anketi	47

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğretim elemanlarının üniversitelere ve akademik unvanlarına göre dağılımı ...	26
Tablo 2. Öğretim elemanlarının görev sürelerine göre dağılımları	27
Tablo 3. Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına yer verme durumlarına göre dağılımları	29
Tablo 4. Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına başlama yılına göre dağılımları	30
Tablo 5. Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süreye göre dağılımları	30
Tablo 6. Öğretim elemanlarının haftalık keman ders saatinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yeterli olup olmadığına ilişkin dağılımları	31
Tablo 7. Öğretim elemanlarının dizi çalışmalarında farklı kaynak kitap kullanıp kullanmadıklarına ilişkin dağılımları	31
Tablo 8. Öğretim elemanlarının farklı kaynak kitaplara ulaşmada yaşadıkları zorluğa ilişkin dağılımları	32
Tablo 9. Kullanılan kaynak kitaplara ilişkin öğretim elemanlarının belirlediği önem sıralaması	32
Tablo 10. Öğretim Elemanlarının Dizi Çalışmaları Sırasında Sık Başvurduğu Çalışma Şekillerine İlişkin Dağılımları	34
Tablo 11. Öğretim elemanlarının dizi çalışmaları sırasında kullandıkları yay tekniklerine ilişkin dağılımları	35
Tablo 12. Öğretim Elemanlarının Derslerinde Dizi Çalışmalarına Ayırdıkları Süre İle Öğrencilerin Keman Performansı Üzerindeki Etkisine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	36

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Sol majör üzerine 3 oktavlık dizi çalışması örneği (Can, 2010, s.22)	12
<i>Şekil 2.</i> Re minör üzerine ünison dizi çalışması örneği (Rosen, 1903, s.18)	12
<i>Şekil 3.</i> Sol majör üzerine kromatik dizi çalışması örneği (Can, 2010, s.81)	13
<i>Şekil 4.</i> Sol majör üzerine üçlü aralıklarla dizi çalışması örneği (Dalaysel, 1987, s.6)	14
<i>Şekil 5.</i> Sol majör üzerine altılı aralıklarla dizi çalışması örneği (Dalaysel, 1987, s.8)	14
<i>Şekil 6.</i> Sol majör üzerine üçlü ve altılı çift ses dizi çalışma örneği (Can, 2010, s.73)	15
<i>Şekil 7.</i> Kırık üçlü çift ses dizi çalışması örneği (Flesch, 1987, s5)	15
<i>Şekil 8.</i> Sol majör üzerine oktav dizi çalışması (Can, 2010, s.82)	16
<i>Şekil 9.</i> Sol majör üzerine onlu çift ses dizi çalışması örneği (Can, 2010, s.83)	17
<i>Şekil 10.</i> Flajole dizi çalışması örneği (Can, 2010, s.81)	18
<i>Şekil 11.</i> Müzik öğretmenliği lisans eğitim programı (YÖK, t.y: 2)	19
<i>Şekil 12.</i> Araştırma sonucu elde edilen kaynak önem sıralaması	33
<i>Şekil 13.</i> Sık başvurulanan çalışma şekilleri	34
<i>Şekil 14.</i> Kullanılan yay teknikleri	35

BÖLÜM I

GİRİŞ

Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşunun ardından pek çok alanda köklü değişimler gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte bütün toplumda yaşanan gelişmelerin yanında içine girilen değişim ve dönüşüm sürecinin en önemli yansımalarından biri eğitim alanında gerçekleşmiştir. Modern topluma uygun modern bireyler geliştirmek Cumhuriyet’in temel amaçlarından biri olmuştur. Eğitim de bu amaca uygun olarak yeniden düzenlenmiş ve dönüştürülmüştür. Eğitimin tanımına bakıldığında da kişilerin belirli davranışları kazanma amacı açık olarak ortaya konmuştur. Eğitim, bir olgu olarak, “çok genelde canlı varlıkların çevreye uyum sağlama ve katılım süreci” biçiminde tanımlanmıştır (Bilhan, 1996, s.11).

Eğitim bir toplumun ve bireylerin en önemli ve esas ihtiyacıdır ve en genel anlamda kişide tutum değiştirme-oluşturma sürecidir. Buradan yola çıkarak eğitim tanımına bakacak olursak eğitim sürecinden geçen kişinin tutumunda istenilen ölçüde bir değişiklik meydana gelmesi beklenmektedir. “Dolayısıyla, ortak bir tanım olarak eğitimi, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlayabiliriz” (Ertürk, 1988, s. 13).

Tanımdan yola çıkarak baktığımız zaman Demirel (2010, s. 6) eğitim sürecine giren kişilerde değişimin istenilen yönde olmasının beklendiğini söylemiştir. Fidan, (2012, s. 2) eğitim tanımını, insanların davranışlarında belli amaçlara göre değişiklik oluşturmak olduğunu söylemiştir. En genel anlamıyla eğitim insanları belli bir amaca göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan, 2012, s. 4).

Eğitim sürecinde içine girilen değişim ve dönüşüm sürecinde kültürel anlamdaki yansımaların en önemlilerinden biri de müzik eğitimi alanında olmuştur. Müzik eğitiminin

tanımını eğitim tanımının kendisinden yola çıkarak yapacak olursak; kişide müziksel davranış değişikliği meydana getirme- istenilen yönde değişiklik oluşturma sürecidir.

Müzik eğitimi, temelde belli müziksel etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireyin ve giderek toplumun estetik gereksinimlerini karşılamayı, sanatsal yaratma güdüsünü doyurmayı, zevkini geliştirmeyi, müziksel yaşamını daha sağlıklı, daha etkili ve verimli kılmayı, böylece bireysel ve toplumsal düzeyde özel ve genel yaşamın daha mutlu olmasına katkıda bulunmayı amaçlar (Uslu, 2013, s. 198).

Müzik eğitimi kendi içinde farklılıklar gösteren çeşitli dalların oluşturduğu bir bütündür. Literatüre bakıldığında müzik eğitiminin farklı türlerle ele alındığı görülmektedir. Uçan (1994), bu çeşitliliğin farklı sebeplerine vurgu yapmaktadır. Ona göre bu çeşitli adlandırmalar müzik eğitiminin temel davranış ve içeriğe göre farklılığından kaynaklı olabilirken aynı zamanda kullanılan araç ve gerecin farklılığından ya da izlenen yöntem ve teknikteki çeşitlilikten de kaynaklanabilir. Aynı zamanda gerçekleştirilen ortam ve düzey, öngörülen aşama ve süre bakımından da müzik eğitimi çeşitlenebilir (Uçan, 1994, s.30).

Çalgı eğitimi müzik eğitiminin önemli bir boyutu olmakla birlikte, müzik öğretmeni adayının da yaşam boyu devam ettirmesi gereken temel bir kazanımıdır.

Çalgı eğitimi; ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi, müzik beğenisi eğitimi ve yaratıcılık eğitimi gibi (Bilen, 1995: 14, Özmenteş, 2004, s.6) kişinin müziksel gelişiminde oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Özmenteş ve Taşkın, 2011, s.452).

Çilden (2003)'e göre çalgı eğitiminde niteliği etkileyen üç temel faktörden söz edilir. Bunlar; öğretmen, öğrenci ve öğretim programıdır. Bunlardan en önemlisi ise öğretmen faktörüdür. Etkili çalgı çalmayla ilgili temel doğru teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandırarak bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak kişi öğretmendir (Çilden, 2003, s. 297-302).

Bu bağlamda, ülkemizde çalgı eğitimi, değişik eğitim kurumlarındaki müzik programlarında oldukça önemli oranda yer almaktadır. Bunun yanı sıra bazı eğitim kurumlarında mesleki çalgı eğitimi verilmektedir. Bu kurumlarda çalgı eğitimi alan bireyler diğer kurumlardan farklı olarak çalgılarında uzmanlaşma yoluna gitmekte ve mesleklerini çalgı yorumcusu, eğitimcisi vb. olarak seçmektedirler (Özmenteş ve Taşkın, 2011, s. 452).

Çalgı eğitimi, müzik öğretmeni yetiştirmede uygulanan programın çok önemli ve temel alanlarından biridir. Demirbatır'a (2001) göre çalgı eğitimi, çalgı öğretimi yoluyla bireyler

ve toplumların devinışsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma ya da yeni davranışlar kazandırma sürecidir (Topoğlu, 2010).

Çalgılar belirli özelliklere göre çeşitli gruplara ayrılırlar. “Çalınırken, genellikle yayın kullanıldığı çalgılara yaylı çalgılar denir” (Günay ve Uçan, 1980). Yaylı çalgılar dediğimiz zaman akla ilk gelen ve bu grubun üyesi olan çalgılar keman, viyola, viyolonsel (çello) ve kontrbastır. Yaylı çalgılar grubunun en küçüğü olarak bilinen ve yaygın kullanımı olan çalgı kemandır.

Bu çalışmanın konusu kapsamında farklı müzik eğitimi türlerinin temel alanlardan biri olan çalgı eğitimi kapsamında yaylı çalgıların en küçüğü olarak bilinen keman üzerine odaklanılacaktır.

Keman çalgılar arasında en yaygın, dünyanın birçok ülkesinde en sevilen çalgılardan biridir. Say’a (2002) göre, kemanın atası, Avrupa’da orta çağdan beri yaygın biçimde kullanılmış olan “Viol” ya da “Viel”dir. Kemanın önemi yıllar geçtikçe artmıştır. 16. Yüzyıldan başlayarak büyük gelişim göstermiş ve diğer çalgılar arasındaki önemini kanıtlamıştır. 17. Yüzyıldan itibaren keman için eserler yazılmaya başlanmış ve yeni tekniklerle birlikte çalgı ustalıklı kullanılmaya başlanmıştır. Keman için eserler yazmış bestecilerin başında Corelli, Torelli, Tartini, Vivaldi, Bach, Mozart, Beethoven, Paganini, Brahms, Bruch, Tchaikovsky ve Berg gelir.

Keman eğitimi, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda, yapılan eğitimin düzeyiyle, kazandırılan pedagojik bilgilendirmeye, oldukça zengin dağarıyla çeşitli çalgı topluluklarına hazırladığı ve kazandırdığı keman sanatçılarıyla çalgı eğitiminin en önemli boyutlarındandır (Uslu, 2012, s. 3).

Keman eğitimi, bireyin davranışında istendik değişiklikleri oluşturma ve bu değişiklikleri beceriye dönüştürme sürecidir. Bu sürecin en etkili şekilde değerlendirilmesi için uygun öğrenme yaşantısının oluşturulması, öğrenme yaşantısının oluşması için ise keman öğretmeninin etkili önlemleri alması, bu önlemleri öğrenme yaşantısı boyunca sürdürmesi, öğrenme yaşantısının dayandığı yöntemleri yeterince bilip uygulamasına bağlıdır (Şendurur, 2001, s. 145-155).

Keman eğitimi dersinde belirlenmiş hedefler doğrultusunda öğrencilerin öğrenmeleri, gelişmeleri, yetişmeleri öğretmenlerin temel beklentileri ve amaçlarıdır. Ancak her bireyin

geçmiş yaşantılarının farklılığı nispetinde hazır bulunuşluk seviyesi farklı olabileceği için belli bir öğrencinin seviyesini tespit etmek gerektiğinde, onun geçmişten getirdiği kazanımlarını değerlendirmek gerekir. Öğrencinin bilgisi, zekâsı, yetenekleri, ilgileri, alışkanlıkları, değerleri, yanlış veya doğru tecrübeleri vb. onun öğrenmeye hazır bulunuşluğunu açıklayan unsurlardır (Şendurur, 2001, s. 147).

Keman eğitiminde, keman eserlerini müzikal olarak algılayabilme, kavrayabilme, ifade edebilme, müzikal bütünlüğe ulaşabilme kısaca müzik dilinin olmazsa olmazlarını en etkili ve en verimli şekilde sergileyebilme gibi beklentiler büyük önem taşır. Bunların yanı sıra keman derslerinde de öğrencilerin müziği algılayabilmeleri, ifade edebilmeleri ve yaşantılarına katabilmeleri amaçlanır (Tanınmış, 2012, s. 152).

Keman eğitimi dersinde hedeflenen amaçlara ulaşmak için, öğrencilerin bireysel çalışma sürelerini etkili bir şekilde kullanmaları gerekmektedir (Şendurur, 2001, s. 167).

Keman çalmak oldukça titiz davranılması gereken ve zor bir süreçtir. Bu süreci en başından doğru şekilde ilerletmek ise sağlıklı bir çalgı hayatının devamlılığı açısından kritik bir önem taşımaktadır. Keman eğitiminde titiz davranılması gereken ve bireysel çalma becerisine en önemli katkı sağlayan çalışmalardan biri ise dizi çalışmasıdır. Topoğlu (2010), Dizi çalışmalarını müzik eserlerinin temelini oluşturan nota dizileri olarak ifade etmiştir.

Dizi çalışmalarının ve egzersizlerinin önemi pek çok farklı akademisyen tarafından ortaya konulmuştur. Wessely (2012, s.22) dizi çalışmalarının hem ses tekniğinin hem de müzisyenliğin temeli olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Galamian (1962, s.93-105), keman çalmaya başlandığı andan itibaren diziler üzerinde çalışılması gerektiğini ve bunun öneminin sol veya sağ elde çok sayıda teknik becerinin geliştirilmesine hizmet etmesi olduğunu belirtmiştir. Diziler kemanda iyi bir tonlama ve elin çerçevesini oluşturur. Szigeti'ye (1967) göre çalgı çalmanın temelini dizi çalışmaları ve egzersizleri oluşturmaktadır ve özellikle dizi-arpej egzersizleri çalgı hâkimiyeti için en temel egzersizlerdir. Szigeti dizi egzersizlerinin önemini şu sözlerle ifade etmektedir: “Dizi egzersizlerini belli bir disiplin içerisinde yapmak o denli yararlıdır ki, geçmişten günümüze herhangi bir değişiklik yapılma ihtiyacı hissedilmemiştir.” Auer (1980, s.37) sol elin olmazsa olmazı olan herhangi bir tekniği edinmenin, tuşe üzerindeki hakimiyetin, parmakların sahip olması gereken eğitimi sağlayacak tek ve etkili bir yolu olduğunu ve keman çalmada başarılı bir sonuca ulaşma hedefi olan herkesin edinmesi gereken bir disiplin olarak dizi çalışmalarının önemini vurgulamıştır. Rostal ise (1986) dizi

alışmalarının önemini vurgulamak amacıyla; önemli uluslararası keman yarışmalarında dahi, yarışma programlarında dizi çalma zorunluluğu bulunduğunu söylemektedir.

Dizi alışmaları entonasyonun sağlanmasıyla aynı sıra çeşitli yay tekniklerini ve parmak egzersizlerini geliştirmeye yardımcı olur. Bu sayede hem diziler çalışılmış olur hem de yay teknikleri doğru bir şekilde öğretilmiş olur. Flesch'e göre (1986), entonasyonun geliştirilmesi için diziler önce çok yavaş bir tempoda alınmalı, daha sonra kademeli olarak hızlandırılmalıdır (Köse, A., Sözbir Acay, S., Kalender, C. 2016, s.2345). Memedaliyev, dizi çalışmasının faydasını şu şekilde tanımlamıştır: "yukarı hareket zamanında açık tellerin, aşağı hareket zamanında ise dördüncü parmağın kullanılmasıyla parmakların bir telden diğerine düzenli ve bileğin de dairesel hareketi ile geçişi daha uyumlu bir şekilde sağlanmış olur (Memedaliyev, 2010, s.123).

Bir eseri çalarken pek çok dikkat edilmesi gereken husus vardır. Yaylı algı kullanırken, sağ ve sol el tekniği; yayın düzgün bir şekilde çekilmesini kontrol etmek, belirli bir tempo içerisinde kalarak almak, tonda kalarak entonasyona dikkat etmek, nüans terimlerine göre almak bu konuda dikkat edilmesi gereken önemli aşamalardır. Bu sebeple dizi çalışmaları bir eserin alımında öğrencinin daha dikkatli ve kontrollü davranmasını sağlayacaktır.

Müzik ğretmenliği Lisans Programına bakıldığı zaman dizi çalışmanın öneminin ne kadar büyük olduğu, beklenen kazanımların gerçekleşmesi için asıl amaç o olmasa dahi çok önemli bir basamak olan dizi çalışmalarına ders esnasında ve öğrencinin bireysel çalışmaları sırasında da düzenli ve belirli bir zaman ayırmak gerektiği görülmektedir. Bunun nemi Yeni ğretmen Yetiştirme Lisans Programları Müzik ğretmenliği Lisans Programı Bireysel algı Dersi(keman) içeriklerine bakıldığı zaman da anlaşılmaktadır. Örneğin II. Yarıyıl Bireysel algı Dersi Keman İçeriği 'ne baktığımız zaman dört teli kapsayan değişik tonlarda dizi çalışmaları, teknik ve müzikal becerileri kapsayan düzeye uygun ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirmenin yer aldığını görüyoruz. IV. Yarıyıl Bireysel algı Dersi Keman İçeriği'nde ise dizi çalışmanın önemi yine yer almış ve dört teli kapsayan değişik tonlarda dizi çalışmaları bu dönemin içeriğinde de yer almıştır (Müzik ğretmenliği Lisans Programı, b.t).

Başlangıç aşamasından itibaren düzenli yapılan dizi çalışmaları ileride karşılaşılacak etüt ve eserlerde karşımıza çıkan pasajları kolay bir şekilde analiz etme, ses temizliği, düzgün bir tempo, pozisyon geçişlerinde temizlik ve rahatlık, tuşe hâkimiyeti ve iyi bir müzikal ifade gibi en önemli kazanımları edinmemizi sağlar. Dizi çalınırken sadece sol el değil sağ

el tekniği de bir o kadar önemlidir. Düzgün bir dizi çalımlı, için iyi bir legato tekniği gerekir.

Her çalgı çalmada olduğu gibi, keman çalmada da ‘rahat olma’ önemli bir husustur. Fiziksel gerginlik, vücudu etkilediği gibi düşünceyi de etkiler. Küçük bir gerginlik bile, çalımcının o an için müziksel olgulara yeterince dikkat edememesine neden olabilmektedir. Kısacası; fiziksel ve ruhsal açıdan gergin bir çalımcı, ne yaptığının tam olarak farkında olmayıp, ne çaldığını da duyamaz hale gelebilir. Sıkıntı çekmemek için sıkıntıya katlanmak gerek (Tanrıverdi,1993, s.39).

1.1. Problem Cümlesi

Türkiye’de müzik öğretmenliği lisans programlarında bireysel çalgı eğitimi(keman) dersi içeriğinde yer alan dizi çalışmalarının öğrencinin gelişimine katkısı üzerine eğitimci görüşleri nelerdir?

1.2. Alt Problemler

Müzik öğretmenliği lisans öğretim programlarında bireysel çalgı eğitimi(keman) dersinde,

- 1- Dizi çalışmalarına ne kadar zaman ayrılmaktadır?
- 2- Dizi çalışmaları için hangi metotlar kullanılmaktadır?
- 3- Dizi çalışmaları sırasında hangi farklı yöntem ve yay teknikleri kullanılmaktadır?
- 4- Dizi çalışmaları öğrencinin gelişimine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programlarında bireysel çalgı eğitimi(keman) ders içeriğinde yer alan dizi çalışmalarının önemini ve ne ölçüde gerçekleştiğini saptamaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Dizi çalışmalarına dair literatürde değerli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların pek çoğunda dizi çalışmalarının faydaları ve nasıl çalışılacağı üzerine olduğu gözlemlenmiştir. Ancak lisans öğretim programlarında bireysel çalgı eğitimi dersinde dizi çalışmalarının

nasıl gerçekleştirildiğini ve bununla birlikte öğrenciler üzerindeki etkilerini eğitimci görüşü açısından ölçen bir çalışma bulunmamaktadır.

Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde öğrenciden beklenen müzikalite, entonasyon, konum geçişi, düzgün yay kullanımı, tempo içerisinde kalarak seslendirebilme gibi sağ ve sol el teknik becerilerinin kazanılabilmesi için dizi çalışmalarının önemi büyüktür. Bu anlamda dizi çalışmalarının öğrencinin gelişimine katkısının incelenmesi ve eksikliklerin saptanması açısından bu araştırma önemli bulunmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma şu varsayımlara dayanmaktadır. Bu çalışmada;

- 1- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programlarında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde dizi çalışmalarına yeteri kadar zaman ayrılmamaktadır.
- 2- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programlarında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde düzenli dizi çalışmaları öğrencinin çalgı performansını olumlu yönde etkilemektedir.
- 3- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde dizi çalışmaları öğrencinin entonasyonunu geliştirmektedir.
- 4- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde dizi çalışmaları öğrencinin bir etüt veya eseri belirli bir tempo içerisinde kalarak çalmasını kolaylaştırmaktadır.
- 5- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde dizi çalışmaları öğrenciye pozisyon geçişlerinde kolaylık sağlamaktadır.
- 6- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersinde dizi çalışmaları öğrencinin sağ el ve sol el dengesini kurmasına yardımcı olmaktadır.
- 7- Müzik öğretmenliği lisans öğretim programında bireysel çalgı eğitimi(keman) dersinde dizi çalışmaları öğrencinin tuşe hâkimiyetini artırmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 1- Türkiye'deki 26 Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'ndan çalışmanın amacına uygun olarak belirlenmiş 23 üniversite ile sınırlıdır.
- 2- Bu üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında 2019-2020 eğitim öğretim yılında görev yapan ve bireysel çalgı (keman) dersini yürüten 52 öğretim elemanı ile sınırlıdır.
- 3- Örneklem grubunu oluşturan öğretim elemanlarının dizi çalışmalarına ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.
- 4- Keman için makamsal dizi kitaplarının yeterli sayıda olmamasından dolayı tonal dizi kitapları ile sınırlıdır.
- 5- Yüksek lisans tez süreci için ayrılan süre ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çalgı: Müzikal sesler üretmek amacıyla yapılmış, belirli biçim, kullanım ve tını özellikleri olan alet (Say, 2012, s. 122).

Çalgı eğitimi: Bir çalgının çalınabilmesinde uygulanan yöntemler bütünüdür (Parasız, 2009 s. 19).

Yaylı çalgılar: Telli çalgılardan titreşim elde etmek için kullanılan yay nedeniyle özellik kazanan çalgılara verilen ad (Say, 2012, s. 584).

Dizi: Tonikten toniğe dizilen sesler (Elhankızı, 2012, s. 91).

Majör dizi: Tonik sestten başlayarak ilk üçlüsü ve altılısı büyük olan dizi (Say, 2012, s. 330).

Majör aralık: Küçük aralıktan yarım perde büyük olan aralık (Say, 2012, s. 330).

Minör dizi: Tonik ile medyant sesleri arasında bir tam perde ile bir yarım perde bulunan dizi (Say, 2012, s. 347).

Minör aralık: Küçük aralık (Say, 2012, s. 347).

Kromatik: On iki perdeli dizide, yarım perdeler sırasıyla çıkararak ya da inerek ilerleyiş (Say, 2012, s. 313).

İki sesli notalarla çalma yöntemi: İkili notalardan oluşan her bir dizinin öğretimi. Genellikle iki oktav içerisinde çalınırlar.

Üçlü: Üçlü aralık.

Altılı: Altılı aralık.

Oktav: Sekizli aralık.

Dokuzlu: Dokuzlu aralık.

Flajole: Yaylı çalgılarda doğuşkanları öne çıkarma şeklinde kullanılan teknik bir yöntem (Say, 2012, s. 201).

Yay teknikleri: Yaylı çalgılarda yayın kullanım yöntemleri (Say, 2012, s. 585).

Legato: Notaların bağlı seslendirilmesi (Say, 2012, s. 321).

Çekme işareti: Yayın aşağı çekilmesi (Say, 2012, s. 585).

İtme işareti: Yayın yukarı çekilmesi (Say, 2012, s. 585).

Detache: Notaları birbirinden ayrı, kesik olarak çalış için kullanılan işaret (Say, 2012, s. 585).

Martele: Çekiçleme anlamına gelen bu terim, yayın ucuyla tok dokunuşları niteler (Say, 2012, s. 585).

Ricochet: Yay sığratma.

Staccato: Notaları birbirinden kopuk, sığratmalı çalış (Say, 2012, s. 585).

Spiccato: Yayın tel üzerinde hafifçe zıplaması (Spiccato, 2018).

Portato: Yay çitasındaki kol ağırlığının kıllara aktarılmasıyla, yayın tel ile teması korunarak; söz konusu ağırlığın bir bağ içinde toplanan détaché notalarının her birine uygulanması ile oluşturulur (Ulucan, 2005, s. 25).

Pizzicato: Yay kullanmadan telleri parmakla çekme-koparma yöntemi (Pizzicato, 2020).

Ajilite: Çalgıda çabukluk (Yağışan, 2008, s. 37).

Tuşe hakimiyeti: Sol el parmaklarının tuşe üzerindeki hakimiyeti (Köse, A., Sözbir Acay, S., Kalender, C. 2016, s. 2340).

Müziksel işitme: Müziksel olarak duyulan sesleri algılama, tanımlama, ayırt etme çözümleme davranışları (Ece, A. S., & Kaplan, S. 2008, s. 286).

Konum geçişi: Birinci parmağın -herhangi bir tel üzerinde- yerleştiğı tuşedeki bölüm (Taş, 2019, s. 352).

Birlikte seslendirme: Belirli bir tempo içerisinde kalarak, nüanslara dikkat edilerek başka çalıcılarla seslendirme.

Tempo: Müzikte, çok ağırdan çok hızlıya kadar bütün hız derecelerini kapsayan kavram ve uygulaması (Say, 2012, 515).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dizi Çalışmaları

Bir sestten başlayarak o sesin oktavında biten ses dizilimine dizi denir. Dizi kelimesi ‘gam’ kelimesiyle eş anlamlı da kullanılmaktadır.

Bireysel çalgı (keman) ders içeriklerini incelediğimiz zaman temel öğretilerden sonra dizi çalışmalarının önemli bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Bu konuda yapılmış çalışmalarda da dizi çalışmalarının sürdürülmesi için bir disiplin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Memedaliyev (2010) dizi çalışmalarının, kemanda sol el tekniğinin gelişmesi açısından en önemli araçlardan biri olmakla birlikte, temiz entonasyonun, kalıcı ritmin, parmakların hareketliliğinin oluşturulması bakımından da büyük önem taşıdığını, aynı zamanda sadece sol el tekniği değil sağ el tekniğinin gelişmesinde de faydalı olduğunu vurgulamıştır. Sol majör üzerine dizi çalışması örneği aşağıda şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Sol majör üzerine 3 oktavlık dizi çalışması örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

2.2. Dizi Çalışma Yöntemleri

2.2.1. Ünison Dizi Çalışmaları

Tek bir ses veren ünisonlar, boş telin de titreşimiyle daha dolu ve seçkin bir tını elde edebilirler (Nalbantoğlu, 2002, s. 77).

Ünison dizi çalışması örneği aşağıda şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Re minör üzerine ünison dizi çalışması örneği. Rosen, M. (1903). Gammes et Exercices Journaliers. Gebethner and Wolff. Varşova.

2.2.2. Kromatik Dizi Çalışmaları

Say (2012) kromatiği, on ikili perdeli dizide, yarım perdelerin sırasıyla çıkararak ya da inerek ilerleyişi olarak tanımlarken kromatik diziyle ilgili de yazıya geçirilirken çıkışta diyezlerin, inişte bemollerin kullanıldığını belirtmiştir (Say, 2012, s. 313).

Nalbantoğlu'na (2002) göre kromatik dizilerin temeli yukarı ya da aşağıya doğru yapılan fiziksel olarak çabuk yarım ses hareketleridir (Nalbantoğlu, 2002, s. 86).

Kromatik dizi gibi çalışmalar müziksel işitme becerisini de özellikle güçlendirir. Aynı zamanda çalma bakımından en zor aralıklardan biri olan küçük ikili aralığının temiz üretilmesini sağlar. Kromatik dizileri kolaydan zora pozisyonlar üzerinde öğrenmek gerekmektedir (Memedaliyev, 2010, s. 125-126).

Kromatik dizi örneği aşağıda şekil 3'te görülmektedir.

Şekil 3. Sol majör üzerine kromatik dizi çalışması örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

2.2.3. Üçlü Çift Ses Dizi Çalışmaları

Kemanda çift ses çalışmaları en fazla üçlü, altılı ve oktav aralıklarla uygulanır. Bu çalışmalarda sesleri doğru basmanın yanı sıra birbirlerine doğru bağlamak önem taşır (Kaya, 2013, s. 27).

Memedaliyev (2010), elin üçlülerle tuşe üzerindeki aralıksız hareketinin, parmakların buna uygun olarak aralıksız hareketi ve pozisyon üzerinden geçişine bağlı olduğunu ve dizileri üçlülerle çalarken, parmakları iki tel üzerine koymakla ve yayı aşağıda yerleşen telde seslendirerek, aynı zamanda birinci ve ikinci parmakların basıncını zayıflatarak ikinci ve üçüncü parmakların hareketlerinden doğan seslerin gerçek niteliğini duymanın mümkün olduğunu söylemiştir. Üçlü dizi çalışması örneği aşağıda şekil 4'te görülmektedir.

Şekil 4. Sol majör üzerine üçlü aralıklarla dizi çalışması örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

2.2.4. Altılı Çift Ses Dizi Çalışmaları

Kemanda, altılılar çalınırken parmakların hızlı bir şekilde telden tele geçişi önemlidir. Yavaş tempoda parmağın farkına varılmadan diğer tele geçmesini sağlamak için sesler arasında ayırt edilemeyecek bir susku yapmak gerekir. Üstteki notaları çalarken ses bir anlığına kesilir ve ikinci parmak hızlı bir şekilde aşağı tele taşınır (Memedaliyev, 2010, s. 129-130). Altılı dizi çalışması örneği aşağıda şekil 5'te görülmektedir.

Şekil 5. Sol majör üzerine altılı aralıklarla dizi çalışması örneği. Dalaysel, O (1987). Keman için gam çalışmaları ve yay çeşitleri. Ankara: Sevdâ- Cenap And Müzik Vakfı.

Üçlü ve altılı dizi çalışmalarına yönelik değişik çalışma biçimlerine örnek olarak şekil 6'ya bakabiliriz.

ÜÇLÜ VE ALTILI ÇİFT SESLİ DİZİ ÇALIŞMALARI

Üçlü ve altılı çift sesli dizilerin değişik çalışma biçimleri

Şekil 6. Sol majör üzerine üçlü ve altılı çift ses dizi çalışma örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

Üçlülerle altılıların karışımı konusunda esas sorun eğik geçişler ve paralel geçişlerdir. Bu tür geçişler pozisyon değişikliği yaparak rahatlatılabilir (Nalbantoğlu, 2002, s. 80).

2.2.5. Kırık Üçlü Dizi Çalışmaları

Üçlü aralıklarla çift seslerle yapılan dizi çalışmalarına kırık üçlü dizi çalışmaları denmektedir.

Flesch, kırık üçlü dizi çalışmasının amacının, öğrenciye bir oktavlık dizi içinde pozisyon değiştirme becerisini doğru bir şekilde geliştirmesini sağlamak olduğunu söylemiştir (Eker, 2015, s. 41). Kırık üçlü çift ses dizi çalışması örneği aşağıda şekil 7’de görülmektedir.

Şekil 7. Kırık üçlü çift ses dizi çalışması örneği. Flesch, C. (1987). Scale System. Berlin.

2.2.6. Oktav Dizi Çalışmaları

Kaya (2013), ünison seslerin doğru tınlatılarak konum geçişlerinin yapılması amaçlanan oktav çalışmalarında esas amacın ses temizliğini sürdürmek olduğunu söylemiştir (Kaya, 2013, s. 28).

geçilmelidir (Akt. Özer, 2006, s.26). Onlu çift ses dizi çalışması örneği aşağıda şekil 9’da görülmektedir.

Şekil 9. Sol majör üzerine onlu çift ses dizi çalışması örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

2.2.9. Flajole Dizi Çalışmaları

Flajole ses üretmek için kemandaki iki yol vardır. Biri doğal flajole, diğeri ise yapay flajole. Doğal flajole için parmağın açık telde belli bir noktaya sıkıca basmak yerine, hafifçe dokunulması gerekir. Yapay flajole için de parmaklardan biri telin herhangi bir yerine basarken bir başka parmak belli bir uzaklıkta aynı tele hafifçe dokunulduğunda oluşur (Say, 2012, s. 201).

Carl Flesch, çalışmalarında flajole dizi çalışması gibi teknik çalışmalara yer vererek dizi çalışması içinde yapılması gerektiğini vurgulamıştır (Eker, 2015, s.142). Flajole dizi çalışması örneği aşağıda şekil 10’da görülmektedir.

FLAJOLE DİZİLERE ÖRNEK

Şekil 10. Flajole dizi çalışması örneği. Can, Ö. (2010). Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar. Ankara: Evrensel.

2.3. Eğitim Programı ve Müzik Öğretmenliği Lisans Eğitim Programı

Kasıtlı kültürlenme olarak tanımlanan eğitim, içerisinde bulundurduğu bu ‘kasıtlı’ olma özelliği ile bir amaç ve plan gerektirir. Bireylerde istendik bir kültürlenme oluşturmak; önceden belirlenmiş hedefler demektir. İşte bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ancak bir plan-program doğrultusunda işleyen sistemlerle mümkündür. Bu bağlamda eğitimin en önemli gerekliliklerinden olan “program” kavramını daha detaylı inceleyebiliriz (Uçan, 1997, s. 5).

Eğitim programı, günümüze değin çok farklı tanımlarla ele alınmıştır, en çarpıcı olanlar; konular listesi, ders içeriği, derslerin sıralanması, okul içinde ve dışında öğretilen her şey anlamında kullanılır (Demirel, 2010, s. 10).

Demirel (2010) eğitim programını; öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlamıştır (Demirel, 2010, s. 11)

Çağımızda artık programsız bir örgün eğitim düşünülememektedir. Bireylerin kişisel gelişimlerinde ve ülke temelinde ortak bir kültür oluşturma sürecinde önemli rol oynayan “müzik eğitimi” de kuşkusuz, eğitimin, özellikle örgün eğitimin her alanında olduğu gibi, belli bir “program” doğrultusunda gerçekleştirilmeyi gerektirir. (Uçan, 1997, s. 7).

Müzik “eğitim” programı, müzikle ilgili öğrenmeleri veya davranış değişikliklerini gerçekleştirmeye dönük tüm düzenleme ve etkinlikleri içeren, çok boyutlu ve kapsamlı bir bütündür. Müzik öğretim programı, müzik ders programları, müzikle ilgili ders dışı çalışma, kurs ve eğitsel kol programları, bireysel ve toplu dinleti vb. etkinlik programları, müzikle ilgili danışma ve kılavuzlama programları, müzikle ilgili yönetim ve işleyiş programı, müzikle 8 ilgili destekleyici hizmetler programı, müzikle ilgili yönetmelik ve yönergeler, müzik eğitim programının birer alt programlarıdır. Müzik eğitim programı, bütün bu programların bir bileşkesidir ancak “müzik öğretim programı” müzik eğitim programının odağını oluşturmaktadır. Diğer alt programlar, müzik öğretim programının tamamlayıcıları konumundadırlar ve müzik öğretim programında odaklaşırlar (Uçan, 1997, s. 7).

Yüksek Öğretim Kurulu'nun web sitesinde yer alan Müzik Öğretmenliği Lisans Eğitim Programı aşağıda şekil 11'de görülmektedir.

I. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Eğitim Giriş	2	0	2	3
ME Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3
OK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3
OK Yabancı Dil 1	2	0	2	3
OK Türk Dil 1	3	0	3	5
OK Bilgisim Teknolojileri	3	0	3	5
AE Batı Müziği Teori ve Uygulaması 1	2	2	3	5
AE Piyano Eğitimi 1*	1	0	1	1
AE Ses Eğitimi 1*	1	0	1	1
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 1*	1	0	1	1
Toplam	19	2	20	30

II. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
ME Eğitim Felsefesi	2	0	2	3
OK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
OK Yabancı Dil 2	2	0	2	3
OK Türk Dil 2	3	0	3	5
OK Seçmeli 1	2	0	2	3
AE Batı Müziği Teori ve Uygulaması 2	2	2	3	5
AE Piyano Eğitimi 2*	1	0	1	1
AE Ses Eğitimi 2*	1	0	1	1
AE Müzik Kültürü	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 2*	1	0	1	1
Toplam	20	2	21	30

III. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
ME Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3
ME Seçmeli 1	2	0	2	4
AE Seçmeli 1	2	0	2	4
AE Müzik Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3
AE Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1	1	2	2	3
AE Bağlama Eğitimi 1**	1	0	1	1
AE Çoksesli Koro 1	1	2	2	3
AE Armoni ve Eşlikeme 1	2	0	2	3
AE Batı Müziği Tarihi	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 3*	1	0	1	1
Toplam	18	4	20	30

IV. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3
ME Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
ME Seçmeli 2	2	0	2	4
OK Seçmeli 2	2	0	2	3
AE Seçmeli 2	2	0	2	4
AE Müzik Öğretimi Programları	2	0	2	3
AE Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 2	1	2	2	2
AE Bağlama Eğitimi 2**	1	0	1	1
AE Çoksesli Koro 2	1	2	2	2
AE Armoni ve Eşlikeme 2	2	0	2	2
AE Türk Müziği Tarihi	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 4*	1	0	1	1
Toplam	20	4	22	30

V. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
ME Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3
ME Seçmeli 3	2	0	2	4
OK Seçmeli 3	2	0	2	3
AE Seçmeli 3	2	0	2	4
AE Türk Sanat Müziği Teorisi ve Uygulaması 1	1	2	2	3
AE Gitar Eğitimi ve Eşlikeme 1**	1	0	1	1
AE Türk Halk Müziği Korusu 1	1	2	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 1	1	2	2	4
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 5*	1	0	1	1
Toplam	15	6	18	30

VI. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3
ME Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
ME Seçmeli 4	2	0	2	4
OK Seçmeli 4	2	0	2	3
AE Seçmeli 4	2	0	2	4
AE Türk Sanat Müziği Teorisi ve Uygulaması 2	1	2	2	3
AE Gitar Eğitimi ve Eşlikeme 2**	1	0	1	1
AE Türk Halk Müziği Korusu 2	1	2	2	1
AE Orkestra - Oda Müziği 2	1	2	2	3
AE Okul Müziği Dağıtım	2	0	2	3
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 6*	1	0	1	2
Toplam	17	6	20	30

VII. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	10
ME Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
ME Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 3	1	2	2	3
AE Türk Sanat Müziği Korusu 1	1	2	2	3
AE Orff Çalgıları	2	0	2	2
AE Bireysel Çalgı Eğitimi 7*	1	0	1	1
Toplam	13	10	18	30

VIII. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS
ME Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	10
ME Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	3
ME Seçmeli 6	2	0	2	4
OK Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
AE Seçmeli 6	2	0	2	4
AE Orkestra - Oda Müziği 4	1	2	2	3
AE Türk Sanat Müziği Korusu 2	1	2	2	3
Toplam	11	12	17	30

Genel Toplam						
	T	U	K	AKTS	SAAT	YÜZDE
ME Meslek Bilgisi	44	12	50	86	56	32
OK Genel Kültür	26	2	27	42	28	17
AE Alan Eğitimi	63	32	79	112	95	51
Toplam	133	46	156	240	179	100

Şekil 11. Müzik öğretmenliği lisans eğitim programı. Yükseköğretim Kurulu. (t.y). Müzik öğretmenliği lisans programı. Erişim adresi

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf .

Bu programın içerisinde yer alan Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçerikleri bölümünde bireysel çalgı eğitimi (keman) ders içerikleri, yarıyılları ile birlikte aşağıda yer almaktadır.

2.3.1. Bireysel Çalgı Eğitimi 1

Keman çalmaya uygun duruş alma, kemanı doğru tutma, temel yay tekniklerinden detaşe ve legato çalma teknikleri ve bu tekniklere ilişkin uygulamalar, sol el parmaklarını ilgili seslere doğru olarak düşürme, iki eli eşgüdümlü olarak kullanma, küçük ölçekli ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 6).

2.3.2. Bireysel Çalgı Eğitimi 2

Aynı ve farklı teller üzerinde parmak-yay geçişleri, detaşe ve legato yay tekniklerini doğru olarak uygulama, basit çift ses çalışmalarını uygulama, dört teli kapsayan değişik tonlarda dizi çalışmaları, teknik ve müzikal becerileri kapsayan düzeye uygun ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 10).

2.3.3. Bireysel Çalgı Eğitimi 3

Bulunulan konumda değişik parmak düşürme ve çabuklaştırma çalışmaları, dört teli kapsayan karma yay kullanımı uygulamaları, detaşe ve legato tekniklerini geliştirme, vibratoya ilişkin temel bilgiler, teknik ve müzikal becerileri kapsayan düzeye uygun ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 15).

2.3.4. Bireysel Çalgı Eğitimi 4

Farklı konumlarda kalıcı ve geçişli olarak çalma, öğrenilen teknikleri yeni konumda uygulama, martele ve staccato yay tekniklerini uygulama, dört teli kapsayan değişik tonlarda dizi çalışmaları, teknik ve müzikal becerileri kapsayan düzeye uygun ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 19).

2.3.5. Bireysel Çalgı Eğitimi 5

Öğrenilen teknik, bilgi ve becerileri bir yeni konumda kalıcı ve geçişli çalışmalarla pekiştirme, yeni bir konumda kalıcı ve geçişli olarak çalma, detaşe, legato, martele ve staccato yay tekniklerini yeni konumda karma olarak uygulama, öğrenilen konumları kapsayan değişik tonlardaki dizileri değişik yay teknikleriyle çalma teknik ve müzikal becerileri kapsayan düzeye uygun ulusal ve evrensel boyuttaki eserleri seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 23).

2.3.6. Bireysel Çalgı Eğitimi 6

Teknik, bilgi ve becerileri yeni bir konumda kalıcı ve farklı konumlarda geçişli olarak pekiştirme çalışmaları, vibratonun geliştirilmesine yönelik sol el çalışmaları, spiccato yay tekniğini uygulama, öğrenilen konumları kapsayan değişik tonlardaki dizileri değişik yay teknikleriyle çalma, teknik ve müzikal becerileri kapsayan uygun ulusal ve evrensel eserler seslendirme becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 26).

2.3.7. Bireysel Çalgı Eğitimi 7

Yeni bir konumda kalıcı ve geçişli olarak çalma, yay tekniklerini yeni konumda uygulama, öğrenilen konumlara ilişkin dizileri değişik yay teknikleriyle çalma, spiccato yay tekniği, pizzicato tekniği, flajole (flütsü, ıslıksı) vb. teknik ve müzikal becerileri kapsayan uygun ulusal ve evrensel eserler becerileri kazandırma (YÖK, t.y: 30).

8. döneme ait bireysel çalgı eğitimi (keman) ders içeriği verilen tablo ve devamında yer almamaktadır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili olan lisansüstü tez ve makalelere yer verilmiştir.

Nalbantoğlu (2002) “*Keman eğitiminde parmaklandırmanın (duvate) ilkeleri karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri*” adlı yüksek lisans tezinde, keman eğitiminde parmaklandırmada karşılaşılan sorunlarla ilgili çözümler bulunması amaçlanmıştır. Araştırmada keman eğitiminde parmaklandırma konusuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve Türkçe kaynakların yabancı kaynaklara göre daha az olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda İstanbul’daki keman eğitiminde parmaklandırma ile ilgili keman öğretmenleri ve keman öğrencilerine anket ve görüşme çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada eserler incelenmiş, sol el tekniği geliştirici dizi çalışma örneklerinin önemi üzerinde durulmuştur.

Memedaliyev (2006) “*Kemancının Ev Çalışma Sistemi*” adlı makalede öğrencinin ev çalışmalarında karşısına çıkan zorluklara değinmiştir. Tüm zorlukların ele alınmasının ardından sanatsal ve teknik zorlukları aşmak için dizilerin öğretilmesinin de gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Topoğlu (2006) “*Yaylı Çalgı Çalışma Sürecinde Eşlikli Çalışmanın Önemi ve Viyolonsel İçin Eşlikli Parmak Açma Çalışmaları*” adlı yüksek lisans tezinde, viyolonsel öğrencilerinin entonasyon sorunlarını çözmeye yardımcı olmak ve öğrenci motivasyonunu artırmak amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Çalışma sırasında literatürde bulunan parmak açma çalışmaları ve çeşitli etütler incelenmiş, öğrencinin entonasyon sorunlarını çözmeyi destekleyici olan dizi çalışmalarının önemi vurgulanmıştır.

Tirgil (2010) “*Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Bireysel Çalgı Eğitimi (Keman) Ders Programlarının Yürütülmesine Yönelik Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*” adlı yüksek

lisans tezinde, eğitim fakültelerinde birbirinden farklı otuzdan fazla kaynak kitap kullanıldığı görülmüştür. Bireysel çalgı eğitimi haftalık ders saatinin öğretim elemanları tarafından yeterli bulunmadığı gözlenmiştir. Öğretim elemanları uygulanmakta olan program hedeflerinin, müzik öğretmeni yetiştirme hedefleri ile örtüşmediğini düşünmektedirler. Araştırma sonucunda öğretim elemanlarının çoğunluğunun dünya literatürüne girmiş olan eğitim yöntemlerini kullanmadıkları saptanmıştır.

Özmenteş (2013) “*Çalgı Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Kullandıkları Çalışma Taktikleri*” adlı makalede verimli bir çalgı çalışma sürecinin geçirilmesi için çalışma taktikleri kullanılması gerektiği üzerinde durmaktadır.

Kaya (2013) “*Keman Eğitimindeki Hazırlayıcı Çalışmaların Müzik Öğretmenliği Programlarında Kullanılma Durumları*” adlı yüksek lisans tezinde, günlük hazırlayıcı çalışmalar ele alınmıştır. Yapılan günlük hazırlayıcı çalgılı ve çalgısız egzersizlerin, etüt ve eserlerde çalıcının rahat çalması, sağ el yay teknik çalışmaları ve sol el için dizi çalışmalarının çalıcının teknik hakimiyetini artıracakları vurgulanmaktadır.

Aşık (2015) “*Keman Eğitiminde Dizi Çalışmalarının Öğrencilerin İntonasyon ve Pozisyon Değiştirme Becerileri Üzerine Etkisi*” adlı yüksek lisans tezinde, dizi çalışmalarının keman eğitiminde ton içerisinde kalarak çalma ve pozisyon değiştirme becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın modeli deney kontrol grubu modelidir. Deney sürecinde kontrol grubu ek bir çalışma yapmadan bireysel çalgı derslerine devam ederken deney grubuna ise haftada 1 saat dizi çalışmaları uygulanmıştır. Araştırmada, üzerinde çalışılan her iki gruba da uzman görüşlerinden faydalanarak belirlenen etüt çaldırılmıştır. Çalışmanın sonucunda deney grubuna uygulanan çalışmaların intonasyon ve pozisyon değiştirme becerilerine etkisi olduğu görülmüştür fakat iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Eker (2015) “*Carl Flesch 'in Scale System Metodunun Keman Tekniğine Katkıları ve Paralelinde Gelişen Teknik Metodların İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde, Carl Flesch'in hayatı, öğrencileri, eserleri, notasyon çalışmaları ve yaşadığı dönem içindeki müziğin yapı ve özellikleri, keman ile ilgili görüşleri yer almaktadır. Araştırmada Flesch'in dizi çalışmalarına yer verdiği “Scale System” eseri incelenmiş, son bölümde eserin benzeri bazı dizi çalışmalarının değerlendirmesi yapılmıştır.

Gönlüm Yalçın'ın (2015) “*Seçilmiş Orkestra Eserlerinin Keman Partilerinin Teknik Açısından İncelenmesi ve Çalışma Önerileri*” adlı makalesinde amaç; orkestra keman partilerinin nasıl çalışılması gerektiği hakkında çalışma önerileri ortaya koymaktır. Belirlenen eserlerde teknik

becerileri geliştirmek ve rahat almak adına verilen çalışma onerilerinde dizi çalışmalarının onemi ortaya koyulmaktadır.

Köse, Sözbir Acay, Kalender'in (2016) "Keman alma Becerilerinin ok Yüzeyli Rasch Modeli ile İncelemesi" adlı makalesinde, öğrenciler çalma becerileri açısından sıralanmışlar, en kolay ve en zor gelen beceriler ortaya konmuştur. Öğrencilerin teknik ve müzikal becerilerini geliştirmek adına dizi ve arpej çalışmalarının belli bir disiplin içerisinde yapılmasının çok onemli olduğu vurgulanmaktadır.

Mamaç'ın (2018) "*Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında ğrenim Gören ğrencilerin Gam alışma Durumlarının İncelenmesi*" adlı araştırma makalesinde amaç; Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki ğrencilerin günlük dizi çalışma durumları, dizi çalışmanın ne katkılar sağladığı, günde kaç saat dizi çalıştığına yönelik görüşleri ortaya koymaktır. Ayrıca bu çalışmada günlük dizi çalışmanın öğrencinin akademik başarısına kattığı anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulguları katılımcıların büyük bir kısmının düzenli dizi çalışması yapmak yerine etüt yapmayı tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

neykan ve Tebiş (2018) "*Güzel Sanatlar Liseleri ve Müzik ğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Yaylı algı Eğitimi Alan ğrencilerin Günlük Egzersiz Alışkanlıkları (Balıkesir rneği)*" adlı makalede, öğrencilerin algıları ile günlük çalışmaları ve nasıl egzersiz yaptıkları üzerinde durmaktadır. Yaylı algı eğitimi sürecinde alışkanlık edinilmesi gereken onemli noktalar olduğu ve bunlardan birinin de dizi çalışması olduğu vurgulanmaktadır.

Karadeniz ve Dalkıran'ın (2020) "*Güzel Sanatlar Liseleri Keman Eğitimcilerinin Dizi alışmalarına Yer Verme Durumları, Güzel Sanatlar Liseleri İçin Dizi alışma onerileri*" adlı makalede, dizi çalışmalarının onemi üzerinde durulmuştur. Bu araştırma, güzel sanatlar liseleri keman öğretmenleri ve keman ğrencilerinin günlük çalışma süreleri ve ders saatlerindeki dizi çalışmalarına yönelik elde edilen bulgular incelenerek, dizi çalışma onerisinde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ders saatlerinin yetersizliği, dizi çalışmalarına ders saatlerinde yeterince sürenin ayrılamadığı ve öğrencilere günlük egzersizlerinde dizi çalışmasına yönelik doğru keman çalışma davranışının yeterince kazandırılmadığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmada uygulanan araştırma modeline, araştırmanın evren ve örneklemine, verilerin toplanması sırasında kullanılan yöntemlere ve nasıl analiz edildiğine yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir çalışmadır. “Betimsel araştırma yöntemi, herhangi bir durum, olay ve problemi etraflica tanımlamak, yorumlamak ve irdelemek için kullanılır ve ölçütler belirleyerek incelenen olaylar ve değişkenler arasında ilişkinin varlığı ve derecesi sorgulanır” (Karamustafaoğlu, O., Aydoğdu, Ü., Bülbül, M. 2017, s.558). Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Bireysel Çalgı Dersi (keman) öğretim elemanlarının anket yoluyla dizi çalışmalarının öğrencinin gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri alınmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında bireysel çalgı eğitimi (keman) dersi öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 eğitim öğretim yılında bu kurumlarda görev yapan ve bireysel çalgı (keman) dersini yürüten 52 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Türkiye’de 26 eğitim fakültesinde Müzik Eğitimi Anabilim Dalı mevcuttur. Ancak çalışmanın amacına uygun olarak bireysel çalgı eğitimi (keman) dersi veren öğretim elemanlarına yalnızca 23 üniversitede ulaşılmıştır. Bu üniversitelerden toplam 52 öğretim elemanı ile çalışma yürütülmüştür. Katılım gönüllülük esasına dayanmıştır.

Araştırmada anket sorularını yanıtlayan keman öğretim elemanlarının demografik özelliklerinin belirlenmesi adına kişisel bilgileri istenmiştir. Örneklemin üniversitelere ve akademik unvanlarına göre dağılımları Tablo 1’de, görev sürelerine göre dağılımları ise tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 1.

Öğretim elemanlarının üniversitelere ve akademik unvanlarına göre dağılımı

	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi	Doktor Öğretim Üyesi	Doçent	Profesör	Toplam
Gazi Üniversitesi		1	1	4	4	10
Marmara Üniversitesi					1	1
Dokuz Eylül Üniversitesi		1				1
Uludağ Üniversitesi		1	1			2
İnönü Üniversitesi		1		1	1	3
Harran Üniversitesi		1				1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi			1		1	2
Trabzon Üniversitesi	1			1		2
Atatürk Üniversitesi	1			1		2
Aksaray Üniversitesi			1			1
Trakya Üniversitesi		1				1
Yüzüncü Yıl Üniversitesi			1			1
Balıkesir Üniversitesi				2	1	3
Pamukkale		1		1	1	3

Üniversitesi						
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1			1		2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1				2
Kastamonu Üniversitesi		1				1
Cumhuriyet Üniversitesi		1		1		2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1		1			2
Sıtkı Koçman Üniversitesi			4			4
Ömer Halis Demir Üniversitesi			3			3
Onsekiz Mart Üniversitesi				1		1
İbrahim Çeçen Üniversitesi	2					2
TOPLAM	3	11	16	10	12	52

Tablo 1’de araştırmanın örneklemini oluşturan 3 araştırma görevlisi, 11 öğretim görevlisi, 16 doktor öğretim üyesi, 10 doçent ve 12 profesörden oluşan, toplamda 52 keman öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 2.

Öğretim elemanlarının görev sürelerine göre dağılımları

Görev Süresi	N	%
0-5 yıl	5	9,6
5-15 yıl	10	19,2
15 yıl ve üstü	37	71,2
Toplam	52	100

Tablo 2’ de öğretim elemanlarının görev sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre %9,6’sının 0-5 yıl arası, %19,2’sinin 5-15 yıl arası, %71,2’sinin de 15 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olduğunu görülmektedir.

4.3. Verilerin Toplanması

Yüksek Öğretim Kurulu sitesinde bulunan “Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları” başlığının altında yer alan “Müzik Öğretmenliği Lisans Programı” incelenmiş ve araştırmada kullanılacak dizi çalışma yöntemleri, dizi çalışmalarına başlama yarıyılı, yay teknikleri ve kazanılması beklenen teknik ve müzikal beceriler belirlenmiştir.

Araştırmada, bireysel çalgı eğitimi (keman) ders içeriğinde yer alan dizi çalışmalarının önemini, bu çalışmaların ne ölçüde gerçekleştiğini saptamak için 23 üniversiteden 52 keman öğretim elemanının görüşü alınmıştır. Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Anket, bireylerden sözlü veya yazılı olarak bilgi elde edebilmek için oluşturulur (Arıkan, 2018, s. 97). Anket sorularının hazırlanmasında literatürdeki benzer araştırmalardan ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Anket sorularının anlaşılabilirliğini belirlemek için 5 keman öğretim elemanı ile pilot uygulama yapılmış daha sonra ankete son şekli verilmiştir. Araştırmanın ana teması anketlerden elde edilen verilerle oluşmaktadır.

Öğretim elemanları, dizi çalışmalarının öğrencinin teknik ve müzikal gelişimine katkısını “hiç”, “çok az”, “bazen”, “çoğunlukla”, “her zaman” şeklinde belirlenmiş 5’li likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmiştir. Dizi çalışmalarının katkısının belirlenmesinde yay tekniklerinin geliştirilmesi, tuşe hakimiyeti, konum geçişleri, ajilite, müziksel işitme, tempo, teknik analiz, birlikte seslendirme, çalgı performansı ölçüt olarak belirlenmiştir. 5’li likert ölçeğiyle birlikte dizi çalışmalarına ayrılan süre, kullanılan kitaplar, tercih edilen yöntemler, kullanılan yay teknikleri ve başlama yıllarına ilişkin, tek yanıtlı, çoktan seçmeli ve sıralama sorusu da kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin keman performansını değerlendirmek için kullanılan anketin iç tutarlık güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı üzerinden irdelenmiştir. Ölçme aracının çalışma için uygun olduğunu gösteren güvenilirlik katsayısının en az .70 olması beklenmektedir. Bu amaçla kullanılan anketin Cronbach alfa katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla anket formu elektronik posta ile gönderilmiştir.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma için toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

5.1.Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Alt Problem 1: Dizi çalışmalarına ne kadar zaman ayrılmaktadır?

Araştırmada, Tablo 3'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına yer verme durumları, Tablo 4'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süre, Tablo 5'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına başlama yılları, Tablo 6'da ise haftalık keman ders saatinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yeterli olup olmadığına ilişkin görüşler belirlenmiştir.

Tablo 3.

Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına yer verme durumlarına göre dağılımları

	N	%
Dizi çalışmalarına yer verenler	39	75
Dizi çalışmalarına yer vermeyenler	12	23,1
Yanıt vermeyenler	1	1,9
Toplam	52	100

Tablo 3'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına yer verme durumlarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Öğretim elemanlarının %75'i derslerinde dizi çalışmalarına yer verirken %23,1'i yer vermediklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının çoğunluğunun derslerinde dizi çalışmalarına yer verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.

Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına başlama yılına göre dağılımları

Başlama Yılı	N	%
1. Yarıyıl	36	69,25
2. Yarıyıl	10	19,25
3. Yarıyıl	2	3,8
4. Yarıyıl		
5. Yarıyıl		
6. Yarıyıl		
7. Yarıyıl		
8. Yarıyıl		
Diğer (Öğrencilerin hazır bulunuşluk durumuna göre uygun zamanda başlayanlar)	4	7,7
Toplam	52	100

Tablo 4'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına başlama yılına göre dağılımları verilmiştir. Derslerinde dizi çalışmalarına yer veren katılımcıların %69,25'si 1. Yarıyıl, %19,25'i 2. Yarıyıl, %3,8'i 3. Yarıyıl dizi çalışmalarına başladığını belirtmiştir. %7,7'si ise diğer (Öğrencilerin hazır bulunuşluk durumuna göre uygun zamanda başlayanlar) seçeneğini işaretlemiştir. Ankete katılan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun lisans eğitiminin ilk yarıyılında dizi çalışmalarına başladıkları görülmektedir.

Tablo 5.

Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süreye göre dağılımları

	N	%
5 dakika	8	15,4
5-10 dakika	28	53,8
10-15 dakika	10	19,2
15-20 dakika	3	5,8
20 ve üstü dakika	3	5,8
Toplam	52	100

Tablo 5'te öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süreye ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların keman derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süre dağılımına bakıldığında %15,4 (N=8) 0-5 dakika; %53,8 (N=28) 5-10 dakika, %19,2 (N=10) 10-15 dakika, %6 (N=3) 15-20 dakika ve %6 (N=3) 20 ve üzeri dakika olduğu görülmektedir. Araştırmaya bakıldığı zaman, öğretim elemanlarının dizi çalışmalarına ayırdıkları sürenin az olmasının sebebinin bireysel çalgı eğitimi için ayrılan ders süresinin haftada bir saat olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 6.

Öğretim elemanlarının haftalık keman ders saatinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yeterli olup olmadığına ilişkin dağılımları

	N	%
Evet	15	28,8
Hayır	37	71,2
Toplam	52	100

Tablo 6'da öğretim elemanlarının haftalık keman ders saatinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yeterli olup olmadığına ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların %71,2'si (N=37) dizi çalışmalarına ayrılan sürenin yeterli olmadığını belirtmiştir. Bireysel çalgı dersi için ayrılan sürenin haftada bir saat olmasından kaynaklı, ders saati içerisinde dizi çalışmalarına zaman ayırmanın da yeterli olmadığı düşünülmektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Alt Problem 2: Dizi çalışmaları için hangi metotlar kullanılmaktadır?

Araştırmada, Tablo 7'de öğretim elemanlarının dizi çalışmalarında farklı kaynak kitap kullanıp kullanmadıkları, Tablo 8'de öğretim elemanlarının farklı kaynak kitaplara ulaşmada zorluk yaşayıp yaşamadıkları, Tablo 9'da öğretim elemanlarının kullanılan kaynak kitaplara verdikleri önem sıralamalarına ilişkin görüşler belirlenmiştir.

Tablo 7.

Öğretim elemanlarının dizi çalışmalarında farklı kaynak kitap kullanıp kullanmadıklarına ilişkin dağılımları

	N	%
Evet	46	88,5
Hayır	6	11,5
Toplam	52	100

Tablo 7’de öğretim elemanlarının dizi çalışmalarında farklı kaynak kitap kullanıp kullanmadıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların %11,5’i (N=6) dizi çalışmalarında farklı kaynak kitaplar kullanmadığını belirtmiştir. Her öğrencinin birbirinden farklı olduğu gibi her eğitimcinin de öğretim teknikleri birbirinden farklıdır ve her yeni metot yeni bir pencere açmaktadır. Öğrencilerin anlama şeklinin birbirinden farklı olması nedeniyle eğitimcilerin dizi çalışmalarını pekiştirmek adına farklı kaynak kitaplardan faydalanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8.

Öğretim elemanlarının farklı kaynak kitaplara ulaşmada yaşadıkları zorluğa ilişkin dağılımları

	N	%
Evet	11	21,2
Hayır	40	76,9
Yanıt vermeyenler	1	1,9
Toplam	52	98,1

Tablo 8’de öğretim elemanlarının farklı kaynak kitaplara ulaşmada zorluk yaşayıp yaşamadığına ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların %76,9’u farklı kaynak kitaplara ulaşmada zorluk yaşamamıştır. Üniversitelerin kütüphanelerinin gelişmesi ve internete ulaşım kolaylığından kaynaklı öğretim elemanlarının farklı kaynak kitaplara ulaşma konusunda zorluk yaşamalarının azaldığı düşünülmektedir.

Tablo 9.

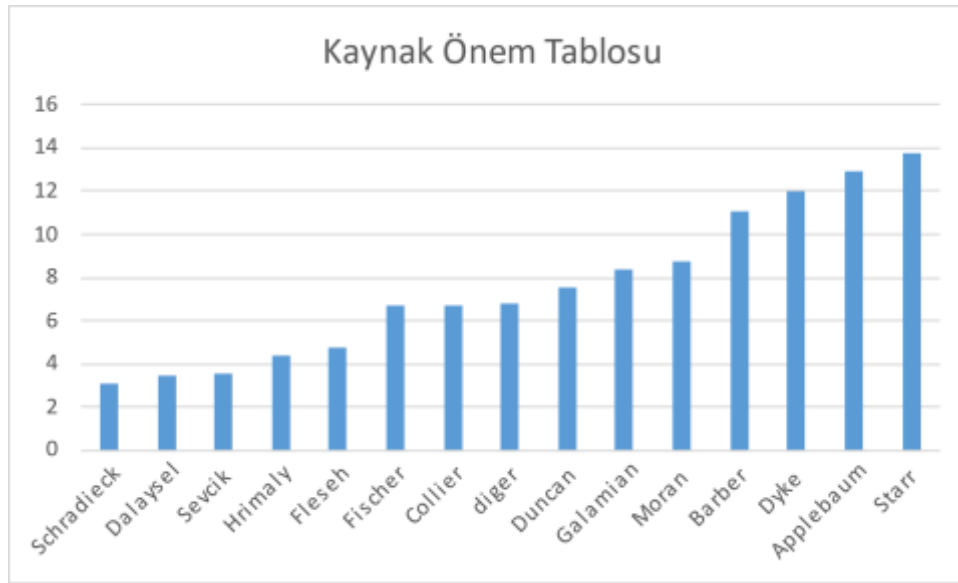
Kullanılan kaynak kitaplara ilişkin öğretim elemanlarının belirlediği önem sıralaması

Ortalama sıralama puanı (1 en önemli olacak şekilde)	
Schradieck	3,08
Dalaysel	3,44
Sevcik	3,53
Hrimaly	4,41
Flesch	4,75
Fischer	6,69
Collier	6,71
Diğer	6,83
Duncan	7,51
Galamian	8,35

<i>Moran</i>	8,75
<i>Barber</i>	11,1
<i>Dyke</i>	11,96
<i>Applebaum</i>	12,9
<i>Starr</i>	13,73

➡ Öğretim elemanları tarafından sıralamaya dahil edilmiş kitaplar düz yazı tipi ile gösterilmiştir.

➡ Öğretim elemanları tarafından sıralamaya dahil edilmemiş veya rastgele sıralanmış kitaplar italik yazı tipi ile gösterilmiştir.

Şekil 12. Araştırma sonucu elde edilen kaynak önem sıralaması

Tablo 9’da öğretim elemanlarının kullandıkları kaynak kitaplara ilişkin önem sıralamalarına göre dağılımları verilmiştir. Tabloya baktığımız zaman mavi ile gösterilen ve öğretim elemanları tarafından sıralamaya dahil edilen kitaplar sırasıyla: Schrädieck, Dalaysel, Sevcik, Hrimaly, Flesch, Fischer, Collier ve kaynak önem sıralamasında yer verilmeyen diğer kitaplar. Kırmızı renk ile gösterilen kaynak kitapların ise verilen kaynak sıralamasının aynı şekilde kalmasından dolayı öğretim elemanları tarafından yeterince sıralamaya dahil edilmedikleri veya rastgele sıralandıkları düşünülmektedir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

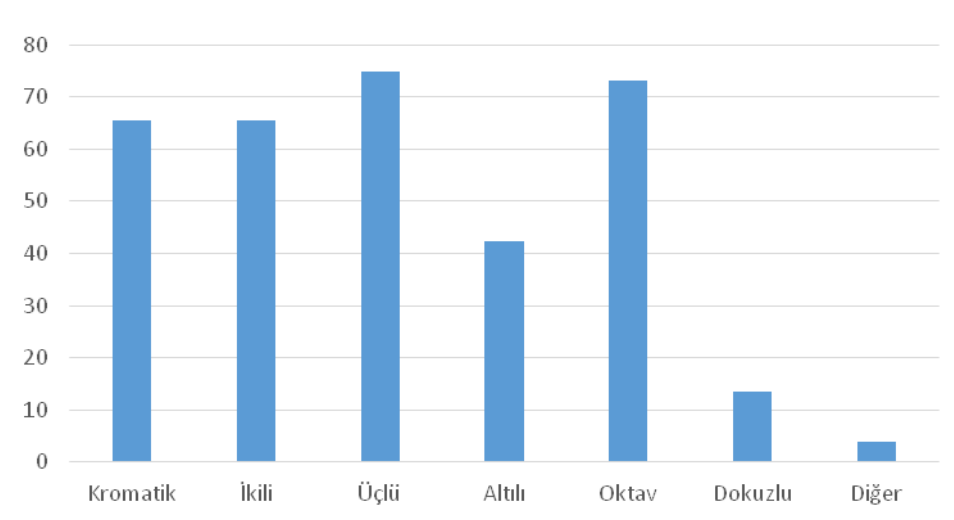
Alt Problem 3: Dizi çalışmaları sırasında hangi farklı yöntem ve yay teknikleri kullanılmaktadır?

Araştırmada, Tablo 10’da öğretim elemanlarının dizi çalışmaları sırasında sık başvurduğu çalışma şekilleri, Tablo 11’de öğretim elemanlarının dizi çalışmaları sırasında kullandıkları yay tekniklerine ilişkin görüşler belirlenmiştir.

Tablo 10.

Öğretim Elemanlarının Dizi Çalışmaları Sırasında Sık Başvurduğu Çalışma Şekillerine İlişkin Dağılımları

	N	%
Kromatik	34	65,4
İkili	34	65,4
Üçlü	39	75
Altılı	22	42,3
Oktav	38	73,1
Dokuzlu	7	13,5
Diğer (Tabloda yer almayan çalışma şekilleri)	2	3,8

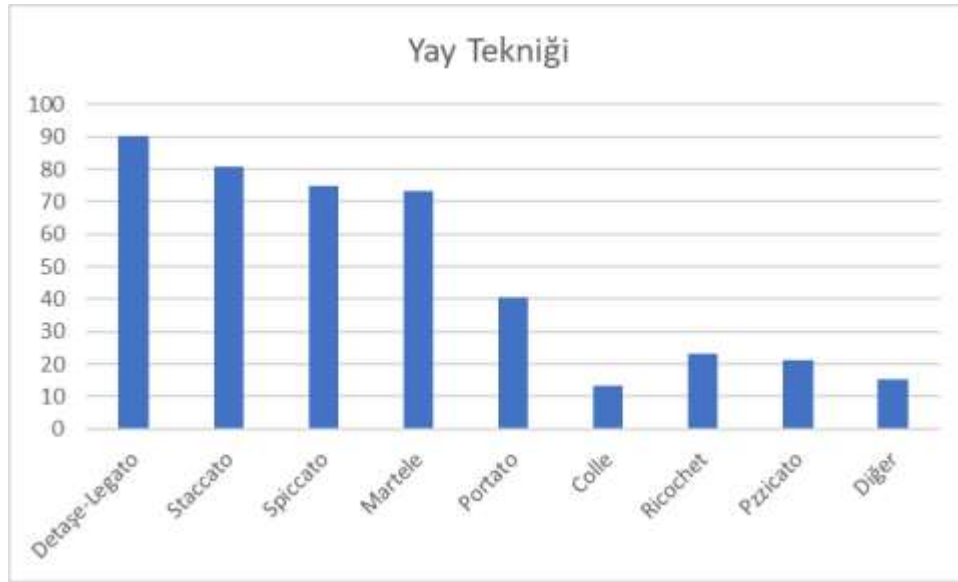
Şekil 13. Sık başvurulan çalışma şekilleri

Tablo 10’da öğretim elemanlarının dizi çalışmalarında sık başvurduğu çalışma şekillerine ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların dizi çalışmalarında sık başvurduğu yöntemler sırasıyla; Üçlü, oktav, kromatik ve ikili, altılı, dokuzlu.

Tablo 11.

Öğretim elemanlarının dizi çalışmaları sırasında kullandıkları yay tekniklerine ilişkin dağılımları

	N	%
Detache-Legato	47	90,4
Staccato	42	80,8
Spiccato	39	75
Martele	38	73,1
Portato	21	40,4
Colle	7	13,5
Ricochet	12	23,1
Pizzicato	11	21,2
Diğer (Tabloda yer almayan yay teknikleri)	8	15,4

Şekil 14. Kullanılan yay teknikleri

Tablo 11’de öğretim elemanlarının dizi çalışmaları sırasında kullandıkları yay tekniklerine ilişkin dağılımları verilmiştir. Katılımcıların %92,3’ü öğrencilerine farklı yay teknikleri kullandıklarını belirtmiştir. En çok tercih edilen yay teknikleri sırasıyla; Detache-Legato, Staccato, Spiccato, Martele, Portato, Ricochet, Pizzicato, Colle olarak belirtilmiştir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Alt Problem 4: Dizi çalışmaları öğrencinin gelişimine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?

Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları sürenin öğrencilerinin keman performansı gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin değerlendirmelerini incelemek için tek yönlü anova analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 12.

Öğretim Elemanlarının Derslerinde Dizi Çalışmalarına Ayırdıkları Sürenin Öğrencilerin Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

	Serbestlik Derecesi (Sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F	p
Öğrencinin Gelişimi				
Ders Süresi	4	.65		
Hata	47	.209	1,27	0,296

Öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları sürenin öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerini saptamak için verilen 5’li likert tipi ölçekte dizi çalışmalarının öğrencilerin; yay gelişimi, tuşe hakimiyeti, konum geçişleri, ajilite, müziksel işitme gelişimi, tempo içerisinde kalma, etüt veya eser seslendirmede bütünlük, birlikte seslendirmede uyum ve öğrencilerin çalgı performansına olumlu katkı sağladığına ilişkin varsayımlar verilerek öğretim elemanlarından “hiç”, “çok az”, “bazen”, “çoğunlukla”, “her zaman” şeklinde yanıtlamaları istenmiştir. Ardından öğrencilerin keman gelişimi ile öğretim elemanlarının derslerinde dizi çalışmalarına ayırdıkları süreyi saptamak için tek yönlü anova analizi gerçekleştirilmiştir.

Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu dizi çalışmalarının; öğrencinin yay gelişimi, müziksel işitme gelişimi, tuşe hakimiyeti, konum geçişleri, ajilite, belirli bir tempo içerisinde kalarak seslendirme konusunda her zaman katkı sağladığını düşünmektedir. Yine öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu dizi çalışmalarının, etüt ve eserleri seslendirirken öğrencinin bir bütünlük içerisinde çalmasına, birlikte seslendirmede uyum sağlamasına ve öğrencilerin çalgı performansına çoğunlukla olumlu etki sağladığını düşünmektedir.

Analiz sonuçlarına göre öğretim elemanlarının dizi çalışmalarının öğrencilerin keman gelişimi üzerindeki etkisini yorumlaması derste dizi çalışmasına ayırdıkları süreye bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F(2,4) = 1,27, p = 0,296$).

.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgular ve yorumlarına dayalı olarak sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonucunda 52 öğretim elemanından 39'unun derslerinde dizi çalışmalarına yer verdiği, 12'sinin derslerinde dizi çalışmalarına yer vermediği, 1 kişinin de yanıt vermediği belirlenmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu'nun yayınladığı Müzik Öğretmenliği Lisans Programına baktığımız zaman derslerde dizi çalışmalarına yer verilmesi gerektiği görülmektedir. Öğretim elemanlarının %75'inin derslerinde dizi çalışmalarına yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dizi çalışmalarına başlama yılına baktığımız zaman ise öğretim elemanlarının büyük bir bölümünün 1. Yarıyılıda başladığı görülmektedir. 1. Yarıyılıda başladığını söyleyen öğretim elemanlarının bir kısmı dizi çalışmalarının çok önemli olduğu notunu da düşmüşlerdir. Diğer yarıyıllarda başlayan öğretim elemanları ise öğrencinin o zamana kadar edindiği teorik birikimi ve kemanda hazır bulunuşlukları gibi faktörlere göre belirlediklerini, öğrenci daha öncesinde keman çalmamış ise önce keman tutma ve yay çekme çalışmaları, daha sonra da dizi çalışmalarına başladıklarını belirtmişlerdir.

Derslerinde dizi çalışmalarına ayrılan zamana baktığımız zaman, öğretim elemanlarının %53,8'inin 5-10 dakika ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla bağlantılı olarak haftalık ders saatinin dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar

Dizi çalışmalarında öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun farklı kaynak kitaplar kullandığı, aynı zamanda bu kaynak kitaplara ulaşma konusunda yine öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun zorluk yaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan kaynak kitaplara ilişkin önem sıralamasına bakıldığında zaman en çok tercih edilenden en az tercih edilen göre ulaşılan sonuç şu şekildedir: Henry Shradieck, Oktay Dalaysel, Otakar Sevcik, Jan Hrimaly, Carl Flesch, Derek Collier, verilenler arasında bulunmayan diğer kaynaklar, Craig Duncan, Ivan Galamian, Richard Moran, Barbara Barber, Spencer Dyke, Samuel Applebaum, William Starr.

6.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Sonuçlar

Kemanda dizi çalışmaları farklı yöntem ve tekniklerle yapılabilmektedir. Öncelikle inici ve çıkıcı olan bu çalışmalar, kırık üçlü, üçlü, altılı, ünison, oktav, dokuzlu, onlu ve flajöle gibi çeşitlendirilerek yapılabilmektedir (Eker, 2015, s. 1). Dizi çalışmaları yalnızca sol el tekniği çalışmaları olarak görülmemeli, aynı zamanda sağ el tekniğini de geliştirecek ve olası yay problemini de ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar olarak düşünülmelidir. Dizi çalışmalarının farklı yay teknikleriyle çalışılmasının önemi, yazılmış dizi kitaplarındaki yay teknikleri çalışmalarının çeşitliliğinden de anlaşılmaktadır.

Yay teknikleri de pek çok farklı şekilde yapılabilmektedir. Araştırma için katılımcılara dizi çalışma yöntem ve yay tekniklerinin bazıları verilmiş, verilen yöntem ve tekniklerin dışında belirtmek istedikleri başka bir yöntem veya teknik varsa “diğer” seçeceğine yazmaları istenmiştir.

Araştırmada dizi çalışmalarında başvuru yöntemlere baktığımız zaman sırasıyla üçlü, oktav, kromatik ve ikili, altılı, dokuzlu sonucuna ulaşılmıştır.

Dizi çalışmaları sırasında öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun farklı yay teknikleri kullandığı sonucuna ulaşılmış, en çok tercih edilen yay tekniklerinin sırasıyla; detaşe, staccato, spiccato, martele, portato, ricochet, pizzicato, colle olduğu görülmüştür.

6.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Sonuçlar

Dizi çalışmalarına ayrılan süre ile öğrencilerin keman performansı üzerindeki etkisine ilişkin değerlendirmeyi incelemek için yapılan analiz sonucuna baktığımız zaman, ikisi arasında anlamlı bir farka ulaşılamamıştır.

6.5. Öneriler

- Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Bireysel Çalgı Eğitimi ders süresinin artırılması önerilmektedir. Bu sayede ders süresi içerisinde dizi çalışmalarına ayrılan sürenin artırılabilmesi ve keman gelişiminin yanı sıra dizi çalışmaları esnasında kendini dikkatle dinlemesiyle birlikte öğrencinin işitme çalışmalarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Müzik Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim görmekte olan keman öğrencisinin günlük çalışmalarının en az 20 dakikasını dizi çalışmalarına ayırması önerilmektedir. Başlangıçta zor veya sıkıcı gelebilir, sesler istenildiği ölçüde düzgün olmayabilir fakat günlük çalışma sırasında dizi çalışmasını düzenli olarak yapan öğrencinin bu sorunları giderebileceği düşünülmektedir.
- Güzel Sanatlar Liseleri gibi müzik öğretmenliği programlarına öğrenci hazırlayan kurumlarda, öğrencilerin dizi çalışmaları disiplinini geliştirebilmesi için bu çalışmalara ağırlık verilmesi önerilmektedir. Keman eğitimi sırasında en baştan itibaren dizi çalışmalarını doğru yapmayı öğrenen öğrenciye bu çalışmalar, çaldığı etüt, küçük parça, konçerto, sonat vb. çalışmanın ne olduğu önemli olmaksızın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Türkiye’de keman eğitiminde tonal dizi metotları ve makamsal dizi metotlarının eksikliğinin giderilmesi için yeni çalışmalar uygulanması önerilmektedir. Araştırma sırasında pek çok yabancı kaynağa ulaşılmış fakat Türkçe kaynakların yetersiz olduğu görülmüştür.
- Bu araştırmanın öğrencilere yönelik yapılması farklı açılardan görmek adına önerilmektedir. Öğrenci, günlük çalışmaları sırasında dizi çalışmalarına ne kadar zaman ayırıyor, eser veya etüt içerisindeki zorlandığı pasajları ne gibi yöntemlerle çözmeye çalışıyor, sağ el ve sol el tekniğinde nelere dikkat ediyor, birlikte seslendirme sırasında yaşadığı zorluklar neler gibi sorularla birlikte dizi çalışmaları arasında bağlantı kurulup kurulamayacağının incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Arıkan, R. (2018). Anket yöntemi üzerine bir değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 97-159.
- Aşık, A. (2015). *Keman eğitiminde dizi çalışmalarının öğrencilerin intonasyon ve pozisyon değiştirme becerileri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Auer, L. (1980). *Violin playing- as i teach it*. New York: Dover Publications Inc.
- Bilhan, S. (1996). *Eğitim sosyolojisi*. (İkinci Basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Can, Ö. (2010). *Keman eğitimi VI, günlük çalışmalar*. Ankara: Evrensel.
- Çilden, Ş. (2003). *Çalgı eğitiminde nitelik sorunları*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İnönü Üniversitesi, Malatya. www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/S-Cilden.html sayfasından erişilmiştir.
- Dalaysel, O (1987). *Keman için gam çalışmaları ve yay çeşitleri*. Ankara: Sevda- Cenap And Müzik Vakfı.
- Demirel, Ö. (2010). *Öğrenme sanatı, öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ece, A. S., & Kaplan, S. (2008). Müziksel algılama (işitme, okuma, yazma) ses ve çalgı yeteneği arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 286.
- Eker, B. (2015). Carl Flesh'in scale system metodunun keman tekniğine katkıları ve paralelinde gelişen teknik metodların incelenmesi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Elhankızı, A. (2012). *Uygulamalı temel müzik bilgileri*. Eğitim.
- Ertürk, S. (1998). Türkiye'de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3) 11-16.

- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Flesch, C. (1987). *Scale System*. Berlin.
- Galamian, I. (2012). *Principles of violin playing and teaching*. London: Faber And Faber.
- Gönlüm Yalçın, E. (2015). Seçilmiş orkestra eserlerinin keman partilerinin teknik açıdan incelenmesi ve çalışma önerileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(8), 93-107. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.220243
- Günay, E. ve Uçan, A. (1980). *Çevreden evrene keman eğitimi 1*. Ankara: Yeni Dağarcık.
- İlyasoğlu, E. (1999). *Zaman içinde müzik*. Ankara: Yapı Kredi.
- Karadeniz, C. K. ve Dalkıran, E. (2020). Güzel sanatlar liseleri keman eğitimcilerinin dizi çalışmalarına yer verme durumları, güzel sanatlar liseleri için dizi çalışma önerileri. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6(2), 119-134.
- Karamustafaoğlu, O., Aydoğdu, Ü., Bülbül, M. (2017). Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: doğrulayıcı doküman analizi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 556-565.
- Kaya, Ö. (2013). *Keman eğitimindeki hazırlayıcı çalışmaların müzik öğretmenliği programlarında kullanılma durumları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Köse, A., Sözbir Acay, S., Kalender, C. (2016). Keman çalma becerilerinin çok yüzeyli rasch modeli ile incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2340.
- Mamaç, S. (2018). Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dallarında öğretim gören öğrencilerin gam çalışma durumlarının incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 19(13), 1261-1272.
- Memedaliyev, R. M. (2006). Kemancının ev çalışma sistemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 0(13), 294 – 300.
- Nalbantoğlu, E. (2002). *Keman eğitiminde parmaklandırmanın (duvate) ilkeleri karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rostal, M. (1986). Önsöz. *Scale system*. By Flesch. New York: Carl Fisher LLC.

- Öneykan, B., Tebiş, C. (2018). Güzel sanatlar liseleri ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yaylı çalgı eğitimi alan öğrencilerin günlük egzersiz alışkanlıkları (Balıkesir örneği). *Online Müzik Bilimleri Dergisi*, 3(1),125 – 148.
- Özer, U. (2006). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde verilen keman eğitiminde çift ses çalma durumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özmenteş, S. (2013). Çalgı eğitimi alan lisans öğrencilerinin kullandıkları çalışma taktikleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(26), 439-454.
- Özmenteş, S., & Taşkın, S.T. (2011). Çalgı öğretmenlerinin çalgı eğitimi yaklaşımlarının karşılaştırılması: Antalya ilinde nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 451-465.
- Öztürk, F. G. ve Özay, S. (2008). Keman ve viyola eğitiminde kullanılan Mazas “Special Etudes Op.36” metodunun sağ ve sol el teknikleri yönünden incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28)3, 57-74.
- Parasız, G. (2009). Eğitim müziği eksenli keman öğretiminde kullanılmakta olan Çağdaş Türk Müziği eserlerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Sanat Dergisi*, 0(15), 19.
- Pizzicato. (2020, 26 Aralık). In *Wikipedia, Özgür ansiklopedi*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Pizzicato> adresinden Mayıs 12, 2021'de alınmıştır.
- Rosen, M. (1903). *Gammes et Exercices Journaliers*. Gebethner and Wolff. Varşova.
- Say, A (2002). *Müzik sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2012). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Spiccato. (2018, 9 Kasım). In *Wikipedia, Özgür ansiklopedi*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Spiccato> adresinden Mayıs 12, 2021'de alınmıştır.
- Szigeti, J. (1967). Önsöz. *Exercises and scales*. By Ysaye. Germany: Schott.
- Şendurur, Y. (2001). Keman eğitimi dersine etkili hazırlanma süreci. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 161-168.
- Şendurur, Y. (2001). Keman eğitiminde etkili öğrenme-öğretme yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 145-155.
- Tanınmış, G. E. (2012). Gazi üniversitesi gazi eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı keman öğrencilerine uygulanan müzikal

- boğumlama eğitiminin temel müzikal boğumlama özelliklerine etkisi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 149-164.
- Tanrıverdi, A. (1997). Güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde uygulanan çalgı eğitimi ve viyolanın çalgı eğitimi içerisindeki yeri. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*, 16.
- Taş, S. (2019). Kemanda konum geçişleri ve konum sınıflandırması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 9(2), 352.
- Tirgil, A. (2010). *Eğitim fakültelerinde uygulanan bireysel çalgı eğitimi (keman) ders programlarının yürütülmesine yönelik eğitimci görüşlerinin değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Topoğlu, O. (2006). *Yaylı çalgı çalışma sürecinde eşlikli çalışmanın önemi ve viyolonsel için eşlikli parmak açma çalışmaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Uçan, A. (1982). *Gazi yüksek öğretmen okulu müzik bölümü müzik alanı birinci yıl programının değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Uçan, A. (2001). *Keman eğitimi için özgün parçalar*. Ankara: Yurtrenkleri.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Ulucan, S. (2005). *Kemanda yay tekniğinin temel bilgileri ve gelişimi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Uslu, M. (2013). Müzik eğitimi aracılığıyla aynı yaş gruplarının sosyokültürel değişimlerinin ve gelişimlerinin sağlanması. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(8), 197-202.
- Uslu, M. (2012). Nitelikli keman eğitimine yönelik yaklaşımlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 1-11.
- Wessely, H. (2012). *A practical guide to violin- playing*. London: Joseph Williams.
- Yağışan, N., & Aydın, N. (2013). Kemanın tarihsel gelişim süreci ve eğitimci yorumcular. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 213-221.

Yağışan, N. (2008). *Keman çalmanın biomekanik analizi*. İstanbul: Eğitim-Bilimsel Eserler.

Yükseköğretim Kurulu. (t.y). Müzik öğretmenliğı lisans programı. Erişim adresi https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

EKLER

Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Bireysel Çalgı (Keman) Ders İçeriğinde Yer Alan Dizi Çalışmalarının Öğrencinin Gelişimine Katkısı Üzerine Eğitimci Görüşleri Anketi

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalında danışmanım Doç. Dr. Gamze Elif TANINMIŞ ile yürüttüğüm yüksek lisans tez çalışmamın amacı, Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programlarında bireysel çalgı eğitimi(keman) ders içeriğinde yer alan dizi çalışmalarının önemini ve ne ölçüde gerçekleştiğini saptamaktır. Bu çerçevede oluşturulan anket 15 sorudan oluşmaktadır. Sorulardan dördü demografik, yedisi tek yanıtlı çoktan seçmeli, ikisi çoktan seçmeli, biri sıralama ve son olarak da 5’li likert tipi ölçek olarak belirlenmiştir. Yanıtlama tek seçeneği işaretleme, birden çok seçeneği işaretleme, seçenekleri sıralama (dereceleme) ve yanıt yazma şeklindedir. Çok seçenekli sorular doğru ve uygun seçeneğin başındaki kutucuğa (X) işareti konularak, seçenekleri (dereceleme) soruları seçeneğin başındaki kutucuklara öncelik sıralarına göre 1,2,3,4... rakamları yazılarak, açık uçlu sorular yanıt yazılarak ve 5’li likert ölçeği ise “hiç”, “çok az”, “bazen”, “çoğunlukla”, “her zaman” şeklindeki kutucukları işaretleyerek yanıtlanacaktır.

Araştırmanın geçerli, güvenilir ve yararlanılabilir olması vereceğiniz yanıtların içtenlikli olmasına bağlıdır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacı
Ayşegül Uçar

ANKET SORULARI

1- Görev yapmakta olduğunuz kurum veya kurumlar;

2- Akademik ünvanınız;

3- Lisans ve lisansüstü eğitimlerinizi tamamladığınız kurumları yazar mısınız? (Lisans, Yüksek Lisans, Doktora/Sanatta Yeterlilik)

4- Görev süreniz;

() 0-5 Yıl

() 5-15 Yıl

() 15 Yıl ve üstü

5- Her dersinizde dizi çalışmalarına yer vermekte misiniz?

() EVET

() HAYIR

6- Bireysel çalgı derslerinizde müzik eğitimi lisans programına göre hangi yarıyıl da dizi çalışmalarına başlamaktasınız? Neden?

1. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

2. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

3. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

4. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

5. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

6. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

7. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

8. Yarıyıl (Lütfen Belirtiniz)

Diğer (Lütfen Belirtiniz)

7- Bir ders saati içerisinde dizi çalışmalarına ne kadar süre ayırmaktasınız?

- () 0-5 dakika
() 5-10 dakika
() 10-15 dakika
() 15-20 dakika
() 20 ve daha fazla

8- Bireysel çalgı (keman) ders süresi dizi çalışmalarına zaman ayırma açısından yeterli midir?

- () EVET
() HAYIR

9- Derslerinizde farklı dizi kitapları kullanmakta mısınız?

- ☐ EVET
☐ HAYIR

10- Farklı dizi kitaplarına ulaşmakta sıkıntı yaşamakta mısınız?

- ☐ EVET
☐ HAYIR

11- Aşağıdaki dizi kitaplarından kullandıklarınızı önem sırasına göre sıralayınız. (En önemli gördüğünüz kitaba 1, daha az önemli gördüğünüze 2,3... olarak sıralayınız.)

- ☐ Carl Flesch
☐ Oktay Dalaysel
☐ Jan Hrimaly
☐ Henry Schradieck
☐ Derek Coller
☐ Cralg Duncan
☐ Simon Fischer
☐ Richard Moran
☐ Otakar Sevcik
☐ Ivan Galamian
☐ Barbara Barber
☐ Spencer Dyke
☐ Samuel Applebaum
☐ William Starr
☐ Diğer (Lütfen Belirtiniz)

--

12- Derslerinizde aşağıdaki dizi çalışma yöntemlerinden hangilerini kullanmaktasınız? (Birden çok maddeyi işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Kromatik
☐ İkili
☐ Üçlü
☐ Altılı
☐ Oktav

() Dokuzlu

() Diğer (Lütfen Belirtiniz)

13- Dizi çalışmalarında farklı yay teknikleri çalıştırmakta mısınız?

() EVET

() HAYIR

14- Çalıştırmaktaysanız bunlar hangileridir? (Birden çok maddeyi işaretleyebilirsiniz.)

() Detaşe

() Staccato

() Spiccato

() Martele

() Portato

() Colle

() Pizzicato

() Diğer (Lütfen Belirtiniz)

15- Bu bölümde bölüm üzerine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli maddeler verilmiştir. Lütfen bu maddeleri 1) Hiç 2) Çok Az 3) Bazen 4) Çoğunlukla 5) Her Zaman seçeneklerinden birini işaretleyiniz.

	HİÇ	ÇOK AZ	BAZEN	ÇOĞUNLUKLA	HER ZAMAN
Dizi çalışmaları yay tekniklerini geliştirmeye yardımcı olur.					
Dizi çalışmaları öğrencinin tuşe hakimiyetini artırır.					
Dizi çalışmaları öğrenciye konum					

geçişlerinde kolaylık sağlar.					
Dizi çalışmaları sol elde ajiliteye katkı sağlar					
Dizi çalışmaları öğrencinin müziksel işitme gelişimine katkı sağlar.					
Dizi çalışmaları öğrencinin belirli bir tempo içerisinde kalmasını kolaylaştırır.					
Çeşitli dizi çalışmaları öğrencinin belirli bir tempo içerisinde kalmasını kolaylaştırır.					
Dizi çalışmaları etüt veya eseri seslendirmede öğrencinin temiz, doğru ve etkili çalmasını sağlar.					
Dizi çalışmaları eser/etüt seslendirirken öğrencinin bir bütünlük içerisinde çalmasını sağlar.					
Dizi çalışmaları birlikte seslendirmede uyum konusunda katkı sağlar.					
Dizi çalışmaları öğrencinin çalgı performansını olumlu etkiler.					

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..